วารสารปราชญ์ประชาคม
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน 2569
Journal of Scholar Community
Vol.4 No.2 March-April 2026

การพัฒนากิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน เพื่อส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

พิชญ์พิสิฐ ฤกษ์สิทธิชัย [1*]
วิไลภรณ์ วิชญาวัฒน์ [2]

รับบทความ: 22 มกราคม 2569 แก้ไขบทความ: 16 กุมภาพันธ์ 2569 ตอบรับบทความ: 23 กุมภาพันธ์ 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนที่ส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 2) เปรียบเทียบภูมิพลังวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาหลังเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่มีต่อกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านเหมืองแดง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 13 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย 1) กิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนเพื่อส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม 2) แบบประเมินภูมิพลังวัฒนธรรม และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) นักเรียนมีภูมิพลังวัฒนธรรมหลังเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับดี สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือด้านการสอนของครู รองลงมาคือด้านรูปแบบกิจกรรมและด้านเนื้อหากิจกรรม ตามลำดับ

คำสำคัญ: กิจกรรมชุมนุม นาฏศิลป์โขน ภูมิพลังวัฒนธรรม

[1-2] สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
[*] อีเมล: phitphisitroeksitthichai@gmail.com

Development of Khon Dance Club Activities to Promote Cultural Soft Power for Primary School Students

Phitphisit Roeksitthichai [1*]
Wilaiphorn Witchayawat [2]

Abstract

This research aimed to 1) develop Khon performing arts club activities designed to enhance cultural soft power among primary school students, 2) compare students' cultural soft power after participation in the activities with a predetermined criterion of 70 percent, and 3) examine students' satisfaction with the developed club activities. The target group consisted of 13 purposively selected students in Grades 4–6 from Ban Mueang Daeng School, Mae Sai District, Chiang Rai Province, under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, during the second semester of the 2025 academic year. The research instruments included 1) the developed Khon performing arts club activities aimed at promoting cultural soft power, 2) a cultural soft power assessment form, and 3) a student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and percentage. The findings indicated that 1) the developed Khon performing arts club activities were rated at the highest level of appropriateness, 2) students' cultural soft power after participation was at a good level points, significantly higher than the established 70 percent criterion, and 3) overall student satisfaction with the activities was at a high level, with teacher instruction receiving the highest satisfaction rating, followed by activity format and activity content, respectively.

Keywords: Club Activity, Khon Dance, Cultural Soft Power

[1-2] Curriculum and Instruction, School of Education, University of Phayao
[*] Email: phitphisitroeksitthichai@gmail.com

บทนำ

สังคมโลกกำลังเผชิญบริบทที่เรียกว่า BANI World (Brittle Anxious Nonlinear Incomprehensible) ส่งผลให้เยาวชนต้องเผชิญความเปลี่ยนแปลงที่ฉับพลันและซับซ้อนมากขึ้น (จิราเจต วิเศษดอนหวาย, 2567) ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กและเยาวชนทั้งในด้านอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้ โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา โดยงานวิจัยของ Pudpong et al., (2022) จากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข รายงานว่านักเรียนประถมศึกษาร้อยละ 41.1 มีปัญหาด้านจิตและสังคมในช่วงเวลาดังกล่าว สะท้อนว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับระบบการศึกษาในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งภายใน ทั้งด้านอัตลักษณ์ และคุณค่าทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับทักษะวิชาการ

รัฐบาลไทยมีนโยบายขับเคลื่อนภูมิพลังวัฒนธรรมสะท้อนบทบาทของศิลปวัฒนธรรมไทยในฐานะพลังสร้างความเชื่อมโยงทางสังคมและยกระดับภาพลักษณ์ประเทศบนเวทีโลก แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎี Soft Power ของ Joseph S. Nye ที่อธิบายการใช้อิทธิพลทางวัฒนธรรมและค่านิยมเป็นกลไกเชิงจูงใจในเวทีระหว่างประเทศ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เสนอใช้คำว่า ภูมิพลังวัฒนธรรม เพื่อสะท้อนพลังที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลและสังคมที่เกิดจากการรับรู้ เข้าใจ และภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรมจึงต้องเชื่อมโยงทั้งการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับเยาวชน (คณะกรรมาธิการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะ และวัฒนธรรม วุฒิสภา, 2567)

องค์การยูเนสโก (UNESCO) ขึ้นทะเบียนนาฏศิลป์โขนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (Intangible Cultural Heritage of Humanity) เมื่อปี พ.ศ. 2561 นับเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสูง เนื่องจากเป็นศิลปะการแสดงที่บูรณาการหลากหลายองค์ประกอบ ทั้งวรรณกรรม ดนตรี ทัศนศิลป์ และคุณธรรมจริยธรรม จึงมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นสื่อการเรียนรู้แบบองค์รวมสำหรับเยาวชน (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562) อย่างไรก็ตาม การนำนาฏศิลป์โขนมาใช้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ การขาดแคลนครูผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทรัพยากรและอุปกรณ์ที่จำกัด และเวลาในการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะกิจกรรมชุมนุม ได้รับการกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามความถนัดและความสนใจ เสริมสร้างประสบการณ์และทักษะชีวิต รวมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกต่อสังคมและสาธารณประโยชน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) การจัดกิจกรรมชุมนุมในลักษณะการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) จึงเป็นโอกาสสำคัญในการบูรณาการการเรียนรู้นาฏศิลป์โขนเข้ากับการส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรมของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ

บริบทของโรงเรียนบ้านเหมืองแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์และใช้ภาษาอื่นเป็นภาษาแรกกว่าร้อยละ 30

การพัฒนาทักษะภาษาไทยและการปลูกฝังอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยเป็นภารกิจสำคัญ จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2566 ระบุว่าการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมยังดำเนินการเป็นรายโอกาส ขาดความต่อเนื่องและรูปแบบที่เป็นระบบ มีข้อจำกัดทั้งด้านงบประมาณ เวลาในกิจกรรมชุมนุมที่มีประมาณ 40 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา และภาระงานครู แม้งานวิจัยเกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยในสถานศึกษาจะมีอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่มุ่งพัฒนาทักษะการแสดง แต่ขาดการบูรณาการแนวคิดภูมิพลังวัฒนธรรมและขาดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนพื้นที่ชายแดน การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งพัฒนากิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนเพื่อส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดยคาดว่าจะได้กิจกรรมที่สอดคล้องกับข้อจำกัดเชิงบริบทของโรงเรียนในเขตพื้นที่ชายแดน และเป็นองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาภูมิพลังวัฒนธรรมในระดับพื้นฐานของระบบการศึกษาไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน ที่ส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบภูมิพลังวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา หลังการเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน ที่ส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม

ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมชุมนุม

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยมี กิจกรรมชุมนุม เป็นพื้นที่สำคัญที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด เพื่อพัฒนาสมรรถนะตามศักยภาพผ่านประสบการณ์จริง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, อ้างถึงใน พิชชาพร บุราณ, 2566) กิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดของตนเองแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกการทำประโยชน์ต่อสังคม (พิชชาพร บุราณ, 2566) โดยหลักการจัดการกิจกรรมชุมนุมที่มีประสิทธิภาพต้องเกิดจากความสมัครใจ การทำงานเป็นทีม และความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งพิชชาพร บุราณ (2566) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบหลักไว้ 7 ประการ ได้แก่ ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ เวลา สื่อ เนื้อหา วิธีดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

นาฏศิลป์โขนจากมรดกทางวัฒนธรรมสู่บริบทการศึกษา

การนำนาฏศิลป์โขนมาเป็นเนื้อหาในกิจกรรมชุมนุมจำเป็นต้องทำความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ซึ่งญาฐณา ภควัตธนโกศล และสุภาวี ศิรินคราภรณ์ (2566) อธิบายว่านาฏศิลป์โขนสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่าง

ศิลปะกับบริบทสังคมและการเมืองไทยมาอย่างยาวนาน แม้จะเคยผ่านช่วงของการลดสถานภาพลงตามการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม แต่ปัจจุบันได้รับการฟื้นฟูและอนุรักษ์อย่างเป็นระบบผ่านพระบรมราชูปถัมภ์และบทบาทของกรมศิลปากร อีกทั้งยังได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติในปี พ.ศ. 2561 (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562) สำหรับบริบทระดับชั้นประถมศึกษา อินทิรา พงษ์นาค (2566) ได้ชี้ให้เห็นว่าการฝึกโขนสามารถบูรณาการความรู้ทั้งด้านประวัติศาสตร์ วิถีไทย และทักษะการรำผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและสื่อดิจิทัล โดยหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กระดับชั้นประถมศึกษาคือการมุ่งสร้างทัศนคติที่ดี เน้นความสนุกสนานและความเข้าใจง่ายมากกว่าความสมบูรณ์แบบทางเทคนิค ควบคู่ไปกับการสอดแทรกคุณธรรมจากวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์

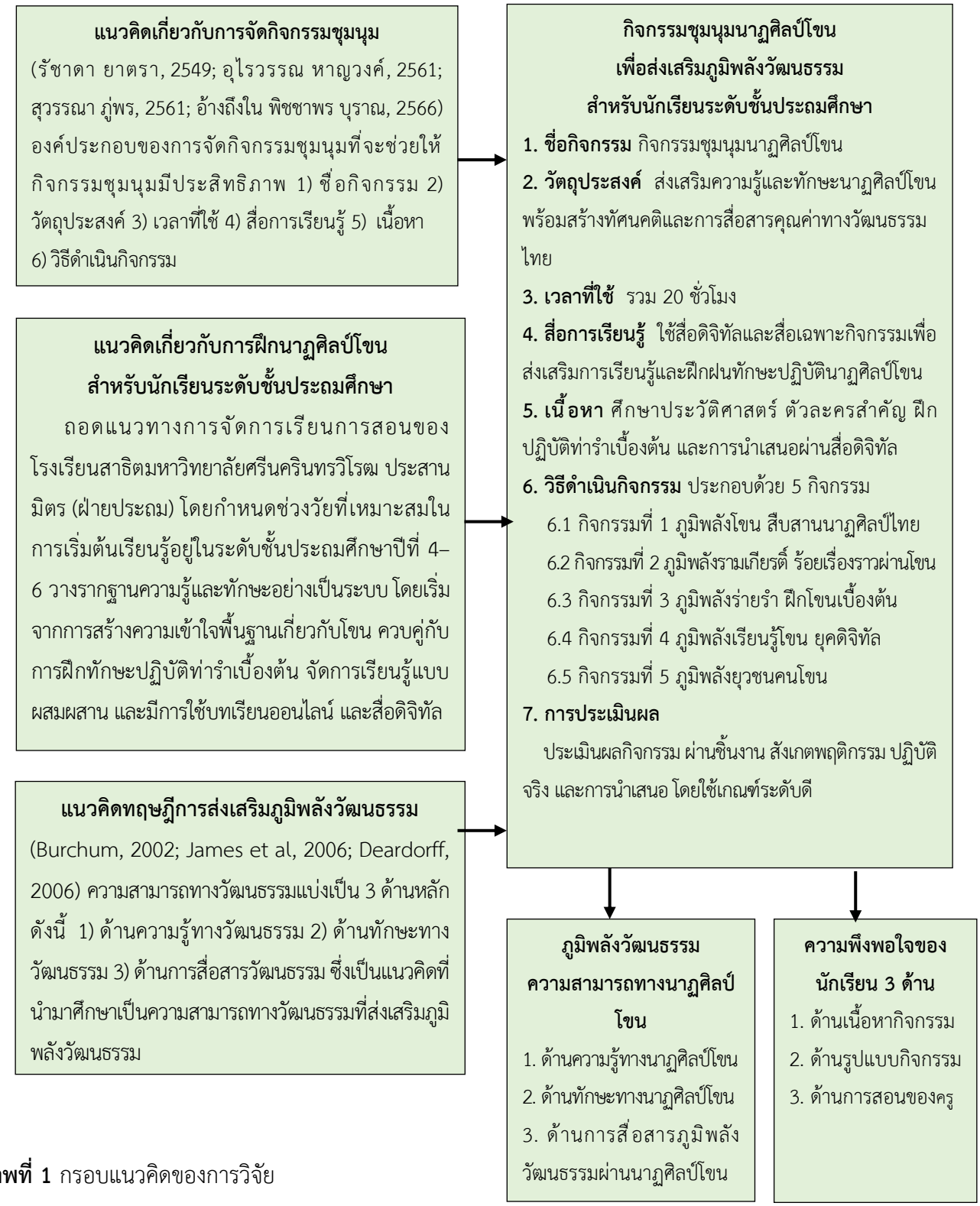
ภูมิพลังวัฒนธรรมและการขับเคลื่อนผ่านการศึกษา

นาฏศิลป์โขนในปัจจุบันมิได้จำกัดอยู่เพียงการอนุรักษ์ แต่ยังเป็นทรัพยากรสำคัญในนโยบาย ภูมิพลังวัฒนธรรม ซึ่ง รุยาภรณ์ สุคนธทรัพย์ (2561) ระบุว่าเป็นทรัพยากรที่ต่างชาติให้ความชื่นชม ทว่ายังต้องพัฒนาจากการเป็นเพียงความบันเทิงสู่การเป็นวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อความคิดและมูลค่าทางเศรษฐกิจตามแนวทางอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564; ไพรัช สุขเกษม, 2567; วรกมล วงษ์สถาปนาเลิศ และคณะ, 2567)

การพัฒนาสมรรถนะทางวัฒนธรรมในระดับชั้นประถมศึกษา

การขับเคลื่อนภูมิพลังวัฒนธรรมผ่านสถานศึกษาจึงต้องเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะและการสื่อสารผ่านการลงมือปฏิบัติ (วรพล ศรีเทพ, 2568) แนวทางนี้สอดคล้องกับทฤษฎีความสามารถทางวัฒนธรรม (Cultural Competence) ของ Burchum (2002), James et al. (2006) และDeardorff (2006) ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการสื่อสารเชิงวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะภายในและสมรรถนะที่จับต้องได้จริงของผู้เรียนในสังคมพหุวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดในงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน เพื่อส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

2. แบบประเมินภูมิพลังวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดยประเมินผ่านแบบประเมินภูมิพลังวัฒนธรรมรวม 3 ด้าน ด้านความรู้ทางนาฏศิลป์โขน, ด้านทักษะทางนาฏศิลป์โขน และด้านการสื่อสารภูมิพลังวัฒนธรรมผ่านนาฏศิลป์โขน

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน เพื่อส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ (ใช้ระดับการวัดแบบ Likert Scale 3 ระดับ) ประกอบด้วย มาก ปานกลาง น้อย ตามลำดับ

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยพัฒนากิจกรรมโดยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมชุมนุม นาฏศิลป์โขน และภูมิพลังวัฒนธรรม ซึ่งองค์ประกอบของกิจกรรมชุมนุมมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ชื่อกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ 3) เวลาที่ใช้ 4) สื่อการเรียนรู้ 5) เนื้อหา 6) วิธีดำเนินกิจกรรม และ 7) การประเมินผล จากนั้นผู้วิจัยกำหนดกิจกรรม 5 กิจกรรม รวม 20 ชั่วโมง (10 ชั่วโมงกิจกรรมชุมนุม + 10 ชั่วโมงเรียนเสริม) ผู้วิจัยจัดทำคู่มือการใช้กิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนตามองค์ประกอบ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม

การประเมินคุณภาพ คู่มือกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการสอนนาฏศิลป์ และด้านการวัดและประเมินผล โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมที่ครอบคลุม 7 องค์ประกอบ รวม 23 รายการ ได้แก่ 1) ชื่อกิจกรรม 2 รายการ 2) วัตถุประสงค์ 3 รายการ 3) เวลาที่ใช้ 2 รายการ 4) สื่อการเรียนรู้ 3 รายการ 5) เนื้อหา 4 รายการ 6) วิธีดำเนินกิจกรรม 5 รายการ และ 7) การประเมินผล 3 รายการ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) กำหนดเกณฑ์คุณภาพที่ $\mu \geq 3.51$ และ $\sigma \leq 1.00$ ผลการประเมินพบว่ากิจกรรมมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.83$, $\sigma = 0.38$)

แบบประเมินภูมิพลังวัฒนธรรม

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดภูมิพลังวัฒนธรรม การประเมินตามสภาพจริง และแนวทางการวัดและประเมินผลภูมิพลังวัฒนธรรม มากำหนดประเด็นการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ทางนาฏศิลป์โขน 2) ด้านทักษะทางนาฏศิลป์โขน และ 3) ด้านการสื่อสารภูมิพลังวัฒนธรรมผ่านนาฏศิลป์โขน สร้างแบบประเมินแบบรูบริค 3 ระดับคุณภาพ คะแนนเต็ม 33 คะแนน กำหนดเกณฑ์ผ่านที่ร้อยละ 70

การตรวจสอบคุณภาพ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ยอมรับได้ที่ 0.67–1.00 แบบประเมินภูมิพลังวัฒนธรรมประกอบด้วย 3 ด้าน 11 รายการ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67–1.00 แสดงว่าแบบประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในระดับสูง

แบบสอบถามความพึงพอใจ

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ กำหนดหัวข้อในการวัดทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหากิจกรรม 2) ด้านรูปแบบกิจกรรม และ 3) ด้านการสอนของครู สร้างแบบสอบถาม จำนวน 15 ข้อ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท กำหนดเกณฑ์ความพึงพอใจที่ค่าเฉลี่ย $\mu \geq 2.34$ การตรวจสอบคุณภาพ เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม ปรับปรุงแก้ไข จากนั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่ยอมรับได้ที่ 0.67–1.00 ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง การตรวจสอบพบว่าค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 โดยมีรายการที่มีค่า IOC = 1.00 จำนวน 13 รายการ และค่า IOC = 0.67 จำนวน 2 รายการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. วิเคราะห์ความเหมาะสมของกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนเพื่อส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จากแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด และกำหนดว่ามีความเหมาะสม เมื่อค่าเฉลี่ย $\mu \geq 3.51$ และ $\sigma \leq 1.00$.

2. วิเคราะห์ภูมิพลังวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดยใช้ค่าร้อยละแล้วเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

3. วิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนเพื่อส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม โดยวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย โดยสรุปจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับผลการประเมินความพึงพอใจ เพื่อสร้างข้อสรุปและอภิปรายผลโดยการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการพัฒนากิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน เพื่อส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนโดยนำแนวคิดภูมิพลังวัฒนธรรมและทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ รวมถึงบริบทของโรงเรียนบ้านเหมืองแดง ทั้งหมดรวม 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 ภูมิพลังโขนสืบสานนาฏศิลป์ไทย ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์โขน กิจกรรมที่ 2 ภูมิพลังรามเกียรติ์ร้อยเรื่องราวผ่านโขน ที่เน้นการเรียนรู้เนื้อเรื่องรามเกียรติ์ ตัวละคร และคุณค่าที่สื่อผ่านการแสดงโขน กิจกรรมที่ 3 ภูมิพลังร่ายรำฝึกโขนเบื้องต้น ที่พัฒนาทักษะปฏิบัติท่ารำพื้นฐาน

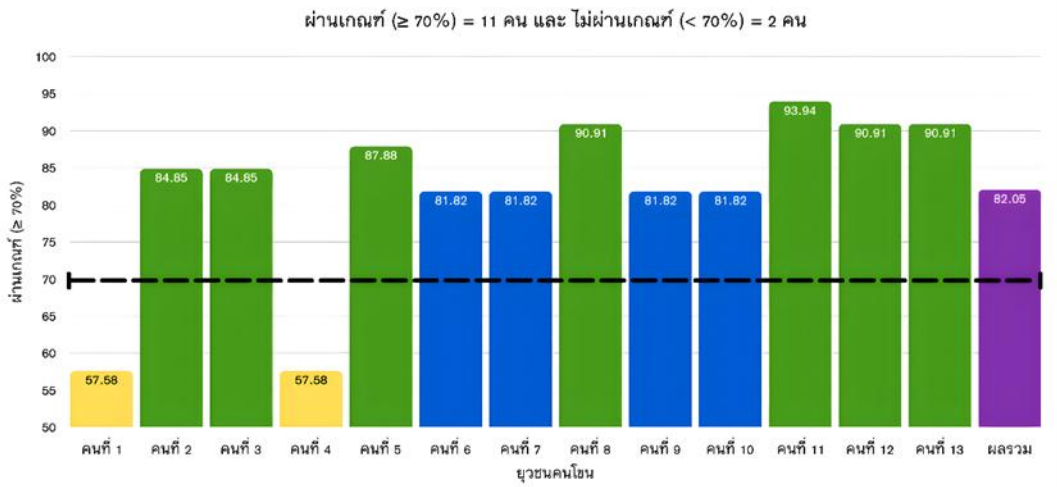
กิจกรรมที่ 4 ภูมิพลังเรียนรู้โขน ยุคดิจิทัล ที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการเรียนรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโขน และ กิจกรรมที่ 5 ภูมิพลังยุวชนคนโขน ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สะท้อนการเรียนรู้ และตระหนักถึงบทบาทในการเป็นทูตวัฒนธรรมรุ่นเยาว์ โดยมีระยะเวลาดำเนินการรวม 20 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยจัดทำเป็นคู่มือกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน เพื่อส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับความเหมาะสม
1. ชื่อกิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.78	0.44	มากที่สุด
3. เวลาที่ใช้	4.50	0.55	มาก
4. สื่อการเรียนรู้	4.56	0.53	มากที่สุด
5. เนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
6. วิธีดำเนินกิจกรรม	4.87	0.35	มากที่สุด
7. การประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด
ผลรวมการประเมินความเหมาะสม	**4.83**	**0.38**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนเพื่อส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า โดยภาพรวมกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ= 4.83, σ = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า 3 ด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (μ= 5.00, σ = 0.00) ได้แก่ ชื่อกิจกรรม เนื้อหา และการประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ได้แก่ เวลาที่ใช้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ = 4.50, σ = 0.55)

2. ผลการเปรียบเทียบภูมิพลังวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา หลังการเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน ครบทั้ง 5 กิจกรรม นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 มีผลคะแนนภูมิพลังวัฒนธรรมจากแบบประเมินภูมิพลังวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เรียนที่ผ่านและไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินภูมิพลังวัฒนธรรมเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

จากภาพที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เรียนที่ผ่านและไม่ผ่านเกณฑ์ การประเมินภูมิพลังวัฒนธรรมเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยมีผู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป จำนวน 11 คน ขณะที่มีผู้ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 2 คน ทั้งนี้ ค่าเฉลี่ยผลการประเมินภูมิพลังวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ที่ร้อยละ 82.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนด และอยู่ในระดับดี

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน ที่ส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม จากแบบสอบถามความพึงพอใจ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 รายละเอียดความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขน ที่ส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม (รายข้อ)

รายการประเมิน	N = 13		ระดับความพึงพอใจ
	μ	σ	
ด้านเนื้อหากิจกรรม			
1. ฉันรู้สึกว่าเนื้อหาที่เรียนในกิจกรรมนี้ ช่วยให้ฉันเข้าใจเรื่องนาฏศิลป์โขนได้ง่ายและสนุกขึ้น	2.08	0.49	ปานกลาง
2. เมื่อฉันได้เรียนเนื้อหานาฏศิลป์โขนแล้วฉันรู้สึกภูมิใจในการแสดงโขน และเข้าใจแล้วว่าทำไมโขนจึงสำคัญกับประเทศไทย	2.62	0.51	มาก
3. ฉันรู้สึกว่าเนื้อหาในแต่ละครั้งมีความหลากหลายและไม่น่าเบื่อเลย	2.31	0.63	ปานกลาง
4. ฉันเห็นว่าเนื้อหามีความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมไทย และการแสดงโขน	2.46	0.66	มาก
5. ฉันสามารถนำเรื่องราวสนุกๆ ของโขนไปเล่าให้เพื่อนๆ หรือครอบครัวฟังได้	2.38	0.51	มาก
รวมเฉลี่ย	**2.37**	**0.56**	**มาก**
ด้านรูปแบบกิจกรรม			
6. ฉันรู้สึกว่ากิจกรรมที่ทำสนุกและหลากหลาย จนทำให้ฉันรักและอยากเรียนโขนต่อไป	2.31	0.63	ปานกลาง
7. ฉันชอบที่กิจกรรมมีทั้งการเล่าเรื่องโขนสนุกๆ และได้ลองฝึกรำท่าโขนจริงๆ	2.38	0.51	มาก
8. ฉันชอบวิดีโอ คลิป หรือสื่อ ที่ครูนำมาใช้สอน เพราะมันทันสมัยและช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น	2.23	0.83	ปานกลาง
9. ฉันรู้สึกกล้าและดีใจที่ได้แสดงความสามารถ หรือนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับโขนให้เพื่อนๆ และครูดู	2.38	0.65	มาก
10. ฉันเข้าใจเสมอว่าในแต่ละครั้ง เรากำลังจะทำกิจกรรมอะไรกัน และทำตามขั้นตอนได้ไม่ยาก	2.54	0.52	มาก
รวมเฉลี่ย	**2.37**	**0.63**	**มาก**
ด้านการสอนของครู			
11. ฉันเชื่อมั่นว่าคุณครูเก่งและมีความรู้เรื่องโขนเป็นอย่างดี	2.85	0.38	มาก
12. เวลาคุณครูอธิบายหรือทำท่าให้ดู ฉันสามารถเข้าใจและทำตามได้ง่าย	2.85	0.38	มาก
13. ฉันรู้สึกดีที่คุณครูคอยให้กำลังใจ และเข้ามาช่วยเหลือฉันเวลาที่ฝึกท่าหรือทำกิจกรรมไม่ค่อยได้	2.38	0.65	มาก

รายการประเมิน	N = 13		ระดับความพึงพอใจ
	μ	σ	
14. ฉันรู้สึกสนุกและมีความสุขที่ได้เรียนกับคุณครู บรรยากาศในห้องเรียนเป็นกันเอง ทำให้ฉันกล้าพูดกล้าถาม	2.54	0.66	มาก
15. คำพูดของคุณครูทำให้ฉันรู้สึกภูมิใจในศิลปะการแสดงโขน และอยากจะเล่าเรื่องดีๆ ของวัฒนธรรมไทยให้คนอื่นฟัง	2.46	0.78	มาก
รวมเฉลี่ย	**2.62**	**0.57**	**มาก**
เฉลี่ยรวมทั้ง 3 ด้าน	**2.45**	**0.58**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมของนักเรียนจำนวน 13 คน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 อยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสอนของครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (μ = 2.62, σ = 0.57) รองลงมา ได้แก่ ด้านเนื้อหากิจกรรม (μ = 2.37, σ = 0.56) และด้านรูปแบบกิจกรรม (μ = 2.37, σ = 0.63) ตามลำดับ โดยทุกด้านมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. กิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนเพื่อส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นนี้ ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าโครงสร้างกิจกรรมมีความชัดเจนเป็นระบบ ทำให้เห็นถึงความสมบูรณ์และศักยภาพที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทสถานศึกษา องค์ประกอบของกิจกรรมชุมนุมทั้ง 7 องค์ประกอบ ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์และออกแบบอย่างเป็นระบบ มีการจัดลำดับเนื้อหาจากขั้นพื้นฐานไปสู่การฝึกปฏิบัติและการประยุกต์ใช้ ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนและมีความต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านชื่อกิจกรรม เนื้อหา และการประเมินผล ที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (μ = 5.00, σ = 0.00) แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ เนื้อหา และเกณฑ์ประเมินกับพัฒนาการของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบด้านเวลาที่ใช้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น (μ = 4.50, σ = 0.55) แม้อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากระยะเวลา 20 ชั่วโมง อาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาทักษะปฏิบัติที่ต้องอาศัยการฝึกซ้ำและความต่อเนื่อง แต่ก็เพียงพอสำหรับการสร้างความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เบื้องต้น โดยเฉพาะในบริบทผู้เรียนที่มีความแตกต่างด้านภาษาและพื้นฐานทางวัฒนธรรม แสดงให้เห็นว่า การพัฒนากิจกรรมนาฏศิลป์โขนสำหรับระดับชั้นประถมศึกษาในสังคมร่วมสมัยควรปรับบทบาทของครูผู้สอน ต้องมีวิธีการนำเสนอที่สร้างแรงจูงใจให้สอดคล้องกับลักษณะผู้เรียนที่มีความแตกต่างด้านภาษาและพื้นฐานทางวัฒนธรรม และควรเพิ่มระยะเวลาในการเรียนรู้และฝึกฝนให้มากขึ้น 2 . คะแนนภูมิพลังวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา หลังเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนเท่ากับร้อยละ 82.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิผล ทั้งนี้เป็นผลจากการออกแบบการเรียนรู้และการประเมินผลที่

ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ทางนาฏศิลป์โขน ด้านทักษะทางนาฏศิลป์โขน และด้านการสื่อสารภูมิพลังวัฒนธรรมผ่านนาฏศิลป์โขน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในมรดกทางวัฒนธรรมไทย สามารถอธิบายได้ตามแนวคิดภูมิพลังวัฒนธรรมของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่มองว่าภูมิพลังวัฒนธรรมเป็นอำนาจในการดึงดูดและโน้มน้าวให้ผู้อื่นเกิดความยินดีและเต็มใจปฏิบัติตามโดยไม่ต้องใช้การบีบบังคับ สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินภูมิพลังวัฒนธรรมของวรพล ศรีเทพ (2568) ที่เน้นการประเมินอย่างรอบด้านเพื่อสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรัช สุขเกษม (2567) พบว่าการจัดกิจกรรมชุมนุมโดยใช้ภูมิพลังวัฒนธรรมเป็นกรอบหลักและเชื่อมโยงกับความสนใจของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ เห็นคุณค่าและสามารถนำวัฒนธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและเผยแพร่ได้อย่างมีความหมาย

3. ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่มีต่อกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสอนของครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบกิจกรรม อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน โดยเฉพาะบทบาทของครูที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านนาฏศิลป์โขนได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกันเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและความมั่นใจในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของธนกร สุวรรณอำภา และคณะ (2564) ที่กล่าวว่า ครูมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์มีความใกล้ชิดและลึกซึ้ง ในด้านเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรม แม้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก แต่ประเด็นความเข้าใจเนื้อหานาฏศิลป์โขนอย่างสนุกและเข้าใจง่ายมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่ารายการอื่น ซึ่งอาจเป็นผลจากความซับซ้อนของเนื้อหาและศัพท์เฉพาะทางนาฏศิลป์โขน สอดคล้องกับโรงเรียนบ้านเหมืองแดง (2566) ได้รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา SAR ระบุว่านักเรียนยังต้องได้รับการพัฒนาทักษะด้านภาษาและการสื่อสารเพิ่มเติม

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การจัดกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนที่บูรณาการแนวคิดความสามารถทางวัฒนธรรม 3 ด้านได้แก่ ด้านความรู้ ทักษะ และการสื่อสาร สามารถส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผล โดยผลการประเมินพบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมร้อยละ 82.05 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนด และอยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นว่ากรอบการประเมินดังกล่าวสามารถสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนผ่านการปฏิบัตินาฏศิลป์โขนได้อย่างเหมาะสม องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับคือ การนำแนวคิดความสามารถทางวัฒนธรรมมาปรับใช้เป็นเกณฑ์ประเมินที่เหมาะสำหรับการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์โขนในระดับชั้นประถมศึกษา ทำให้การประเมินสอดคล้องกับการเรียนรู้ตามสภาพจริง และเชื่อมโยงการสืบสานศิลปวัฒนธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในบริบทโรงเรียนชายขอบได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรเพิ่มระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมให้มีความต่อเนื่องและเพียงพอต่อการพัฒนาทักษะปฏิบัติที่ต้องอาศัยการฝึกซ้ำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีความแตกต่างด้านภาษาและพื้นฐานทางวัฒนธรรม

2. จากข้อค้นพบจากงานวิจัยที่พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนในด้านครูสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นการนำผลการวิจัยไปใช้ ครูผู้สอนควรมีความรู้และทักษะพื้นฐานด้านนาฏศิลป์โขน จึงจะสามารถทำให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์

3. สถานศึกษาที่มีบริบทบริเวณชายขอบ สามารถนำรูปแบบและกระบวนการจัดกิจกรรมชุมนุมนาฏศิลป์โขนที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมชุมนุมหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรม ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น ทั้งในด้านระดับชั้น และสภาพพื้นที่ เพื่อเพิ่มความเที่ยงตรงเชิงภายนอกและทำให้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในบริบทที่แตกต่างกันได้มากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาและพัฒนาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับนาฏศิลป์โขน เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมและประสิทธิผลในการส่งเสริมภูมิพลังวัฒนธรรมในมิติต่าง ๆ ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา

3. ควรเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลจากทักษะปฏิบัติหรือไม่ในครั้งต่อไป เพราะครั้งนี้มองแค่ความพึงพอใจ

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562). *โขน: มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติรายการแรกของประเทศไทย.* http://book.culture.go.th/KhonTHICH/mobile/index.html#p=1

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กระทรวง.

คณะกรรมาธิการการศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา. (2567). แนวทางการขับเคลื่อนภูมิพลังวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. ใน *รายงานการพิจารณาศึกษา: แนวทางการขับเคลื่อนภูมิพลังวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

จิราเจต วิเศษดอนหวาย. (26 สิงหาคม 2567). *ลาก่อน VUCA มาแล้ว BANI: ชวน ผอ. ปรับตัวและโรงเรียนให้ทันการเปลี่ยนแปลง*. EDUCA. https://www.educathai.com/knowledge/articles/652

ญาฐณา ภควัตธนโกศล และสุภาวี ศิรินคราภรณ์. (2566). สารัตถะของศิลปะการแสดงโขน. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8*(3), 75-88. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/ view/270510/181338

ธนกร สุวรรณอำภา, ฤดีชนก คชเสนี, จินตนา อนุวัฒน์, นฤมล ณ นคร, พิมพิกา มหามาตย์, และพิชญา บวรอิทธิกร. (2564). การฝึกหัดโขนพระเบื้องต้น. *วารสารวิพิธพัฒนศิลป์บัณฑิตศึกษา, 1*(3), 64-79. https://doi.org/10.14456/wipit.2021.17

พิชชาพร บุราณ. (2566). *การพัฒนากิจกรรมชุมนุมเสริมสร้างพฤติกรรมการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร). NU Intellectual Repository. http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/6023

ไพรัช สุขเกษม. (2567). *การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุมตามแนวคิด ภูมิพลังวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษสำหรับการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร). NU Intellectual Repository. https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/6495/3/PairatSukkasem.pdf

รุยาภรณ์ สุคนธทรัพย์. (2561). การบริหารจัดการทรัพยากร ภูมิพลังวัฒนธรรมของไทย. *รัฏฐาภิรักษ์, 60*(3), 46-55. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/ratthapirak/article /view/189521/132712

โรงเรียนบ้านเหมืองแดง. (2566). *รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาประจำปีการศึกษา 2566*. โรงเรียนบ้านเหมืองแดง.

วรกมล วงษ์สถาปนาเลิศ, สุดสวาท จันทร์ดำ, และสุดารัตน์ เทพพิมล. (2567). อำนาจละมุนกับจุดขายทางวัฒนธรรมไทย. *วารสารศิลปะการจัดการ, 8*(1), 382-400. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/268763/179463

วรพล ศรีเทพ. (2568). ภูมิพลังวัฒนธรรม นวัตกรรมการเรียนรู้สร้างสรรค์ในยุคการศึกษา 5.0 ผ่านกระบวนการ SHOW Process สำหรับพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะและ สมรรถนะ. *วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา, 7*(1), 138-154. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/JMARD/issue/view/18693/6145

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *มรดกวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์: ภูมิพลังวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.* สำนักงาน.

อินทิรา พงษ์นาค. (2566). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โขนที่ส่งเสริมทักษะการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ). SWU IR. https://hdl.handle.net/20.500.14740/53387

Burchum, J. L. R. (2002). Cultural competence: An evolutionary perspective. *Nursing Forum*, *37*(4), 5-15. DOI:10.1111/j.1744-6198.2002.tb01287.x

Deardorff, D. K. (2006). Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization. *Journal of Studies in International Education, 10*(3), 241-266. https://doi.org/10.1177/1028315306287002

James, J. P., Tomasz, L., & Salvador, A. (2006). Cross-cultural competence in international business: Toward a definition and model. *Journal of International Business Studies, 37*, 525-543. https://doi.org/10.1057/palgrave.jibs.8400205

Pudpong, N., Julchoo, S., Sinam, P., Uansri, S., Kunpeuk, W. & Suphanchaimat, R. (2022). Psychosocial Problems Among Primary School Children in Thailand During the COVID-19 Pandemic, 2022. *Pediatric Health, Medicine and Therapeutics, 2023*(14), 159–168. https://doi.org/10.2147/PHMT.S396706